

MONIKA

MACHÁČKOVÁ

ZHASNITE!

Quitovky

Evitovky

M
M
Monika
Macháčková

ISBN 978-80-89950-39-3

Evitovky

Zhasnite!

Evitovky

MONIKA MACHÁČKOVÁ

” Ak je to tak,
že môžeme žiť len
malú časť z toho, čo je
v nás – čo sa stane
so zvyškom? “

*Pascal Mercier,
Nočný vlak do Lisabonu*

P

rológ

Predohra

Trvalo mi vyše štyridsať rokov, kým som sa konečne zobudila.

Zo sna, ktorý som si vysnívala.

Len som si nevšimla, ako sa veľmi zmenil.

Už nebol môj, len som uverila ľuďom okolo seba, že nič iné nechcem.

Ani som nerozmýšľala, či je to skutočne správne.

Vláčená životom, každé ráno som vstala a žila tak, ako to chcel niekto iný.

Hrala som rolu úžasnej, obdivovanej a milovanej herečky.

Chápavej a milujúcej manželky.

Nie iba pred kamerou a na javisku.

Pred svetlami reflektorov.

Hrala som aj sama pred sebou.

Vraj slávna herečka, tak o mne písali v novinách a magazínoch.

Na malú chvíľu som možno uverila.

Im.

Sebe.

Snom a ambíciám niekoho iného.

Na celkom malú chvíľu.

Potom ma už život vliekol, vlak sa rútil veľkou rýchlosťou a ja som sa viezla. Neuvažovala som o tom, či sa z neho dá vystúpiť.

Posadili ma tam, tak som sa viezla.

Zabudla som sa opýtať srdca, kam sa stratili moje sny a túžby.

Tie skutočné.

Bola som populárna a darilo sa mi.

Ale mňa to netešilo, bolo mi úplne fuk, či mám titulu magazínu a či som na nej pekná.

Môj život to nemenilo ani nenapĺňalo.

Len to išlo okolo mňa.

Každý deň som sa menila na inú postavu. Dolovala zo seba emócie, prežívala osudy cudzích žien, plakala s nimi, aj sa smiala.

Niektoré herecké úlohy ma tešili, posúvali, učila som sa vďaka nim veľa o sebe a živote.

Boli aj také, ktoré som neznášala.

Ale musela som ich hrať.

Každý deň dookola. Zotrvačnosťou.

Som herečka.

Lenže raz som to pochopila.

Spomenula som si.

Prišla tá chvíľa, keď som si to uvedomila. Nebol to blesk z jasného neba, dochádzalo mi to po kvapkách, z ktorých sa stala nakoniec rieka.

A vedela som.

Veď ja som chcela byť niekým iným a niekde inde.

Naozaj, v reálnom živote, nie iba ako dramatická postava.

Chcela som to inak.

Len mi trvalo dlho, kým som si spomenula.

Kedy sa stalo, že som sa odchýlila z cesty?

Ani talent a úspechy v tom, čo robíte nie sú zárukou, že ste na správnom mieste. Často ale trvá dlho, kým na to prídete.

Kým pochopíte, že ste žili v omyle.

Ale nikdy nie je neskoro. Na život v súlade so sebou samým, s tým, čo vás robí skutočne šťastnými.

Že môžete bojovať so svojím strachom. Aj ho poraziť.

Začať môžete kedykoľvek.

Dnes, zajtra, o desať rokov.

Ono to raz príde.

Tak, ako to prišlo ku mne.

1.

Mala by som jasat', byť šťastná a ďakovať každý deň Bohu za to, že sa mi splnil najväčší a najodvážnejší sen. Lebo každé druhé dievča sníva o tom, že by sa chcelo stať herečkou. Isteže, mnohé láka najmä lesk a sláva. Neuvedomujú si, že je to najmä práca, na ktorú treba mať navyše talent.

A ten talent niekto musí rozpoznať, niekto ťa musí naučiť, ako s ním naložiť. Je potrebné mať dosta-

tok inteligencie, aby si zvládla všetko, čo táto profesia vyžaduje. Čítať náročné texty, rozumieť im, vedieť s nimi pracovať. Vedieť sa duševne odhaľovať, prevteľovať sa do iných ľudí a osudov, a potom sa zasa vrátiť do svojej kože a svojej mysle. Podľa možností bez následkov na duševnom zdraví a sebahodnotení.

Prijat' fakt, že budeš pracovať od skorého rána až do noci, cez víkendy i sviatky.

Že ťa budú všetci poznať a nebude to vždy iba príjemné. Byť známou herečkou neznamena iba to, že ti po premiére prinesie kyticu aj neznámy fanúšik. Je to predovšetkým o tom, že na verejnosti nemôžeš urobiť nič, čo spoločnosť chápe ako neprijateľné. Nehovorím o krádeži, pohoršovaní, ani o ničom podobnom. Nesmieš sa špárať v nose, vulgárne hovoriť, ale mám na mysli takú absurditu, že by si nemala mať oblečené niečo, čo módna polícia neakceptuje. Nesmieš byť na ľudí protivná, aj keď ti šialene idú na nervy. Nevynadáš predavačke, keď ti dá staré pečivo. Nebudeš sa predbiehať u lekára ani nikde inde.

Lebo si stále sledovaná. Z každej strany striehnu na tvoje poklesky, aby sa o nich potom šírili klebety. V lepšom prípade iba ústnym podaním, v tom horšom na stránkach bulváru.

Veľmi rýchlo som zistila, že byť herečkou v malej krajine je tak trochu schizofrénia. Na jednej strane chceš robiť svoju prácu čo najlepšie, celá sa jej odovzdať, stále sa zlepšovať. Lenže ak to naozaj robíš,

tak si v očiach kolegov kariéristka. A ak sa ti darí a výsledky tvojej práce oceňujú kritici i diváci, nepočítaj s tým, že budeš v brandži obľúbená. Každý úspech ti dajú vyžrať.

Poza chrbát, lebo do tváre sú to samé prívetivé a milučké komplimenty.

Byť sama sebou môžem byť len doma. Inak vždy musím hrať rolu, ktorú som prijala iba preto, aby som v tomto čudnom blázinci prežila. Nehovorím naschvál o šoubiznise, pretože ja sa necítim byť hviezdou šoubiznisu. Som poctivá dramatická umelkyňa. Strážim si projekty, do ktorých sa zapojím, nekrmím bulvár, aspoň sa o to veľmi snažím, aby nemali dôvod zaujímať sa i o mňa. Úplne sa tomu zabrániť, pochopiteľne nedá, ale minimalizovať to dokážem. Nechodím na vykričané spoločenské eventy, nemám dôvod ukazovať sa na zbytočných akciách. Nestretnete ma na módných prehliadkach, krstoch nových značiek automobilov ani na žiadnych iných podobných podujatiach. Mňa v Smotánke nevidia. To nie je súčasť mojej práce.

Ak ste si práve povedali, že som nudná a nezaujímavá, možno máte pravdu. Mňa zaujíma iba jedno – aby som svoju robotu robila na milión percent. Aby o mne diváci vedeli, nemusím sa ukazovať na plesoch a rautoch. Tí, čo ma majú radi a myslia si, že svoju prácu robím dobre, chodia sa na mňa pozerat' do divadla. Lebo to je zmysel hereckej roboty. Žiť a zomierať na javisku. Vždy znova a znova a za každým tak, ako by to bolo poslednýkrát a akoby

to bolo naozaj. Pre toto som sa stala herečkou. Nie pre pozlátko a povrchnú slávu. Na verejnosti mimo javiska hrám rolu neprístupnej a uzavretej hviezdy.

To preto, aby mi všetci dali pokoj a považovali ma za nudnú. Je to moja obrana, a na svete je iba zo pár ľudí, ktorí veľmi dobre vedia, čo sa pod touto maskou skrýva.

Najlepšie ma pozná môj muž.

Bratranec Paťo.

Kolega Pepi z divadla.

Kamarátka Hana, ktorú som si našla až v dospelom veku.

A ešte naša gazdinka pani Gizka, ktorá sa nám s láskou stará o domácnosť.

Toto je môj okruh, moji ľudia, pred ktorými môžem byť naozaj uvoľnená, slobodná, svoja. Nemusím si strážiť ústa, aby som nepovedala niečo nevhodné, čo by okamžite použili proti mne. Nemusím mať vždy dokonalý mejkap a šaty. Stačí, že som to ja.

Snívam o tom, že sa raz zobudím do reality, kde bude všetko tak, ako by som chcela. Každý sa bude starať sám o seba a nebude mať potrebu hodnotiť všetkých okolo a pchať nos do životov cudzích ľudí.

Aké by to bolo krásne, keby si ľudia nemysleli, že ak všetci poznajú moje meno a povolanie, že im automaticky patrí.

Že mám právo na svoju intimitu, súkromie, ticho a rešpektovanie.

Ale toho sa nedožijem. Musím sa zmieriť s tým, že pri zamykaní bránky nášho domu si musím nasa-

dit' masku. Akože s nadhľadom, dôstojnú, takú, čo vzbudzuje rešpekt, ale nie nepriateľstvo.

Nechcem pôsobiť ako nadutá krava, trápilo by ma, ak by ma ľudia vnímali ako nesympatickú a namyslenú osobu.

Neviete si predstaviť, koľko ma to stojí síl a pre-máhania. Už len také vybavovanie na úradoch. To je fakt drsný zážitok. Ako minule, na daňovom. Najprv sa všetky úradníčky chceli fotiť so mnou na facebook. Potom sa ma sprisahanecky pýtali, či si tá a tá kolegyňa zasa dala prifúknuť pery, lebo veď to je jasné, že dala! A keď som sa veľmi opatrne opýtala, či by boli také láskavé a to potvrdenie, kvôli ktorému som tam prišla mi vystavili...

Jasné, dali mi ho. Ale keby som bola anonymný klient, vybavila ma za tri minúty. Lenže mne to trvalo dvadsať. Lebo veď selfička so mnou. Autogramy. Úplne zbytočné ťahanie klebiet a vyzvedanie, lebo ja zásadne reči neroznášam. Lebo ma nezaujímajú. Tak prečo by som ich mala šíriť?

Ja som vlastne celkom veselý človek. Aspoň sama sa tak vnímam. Rada robím môjmu mužovi kanadské žartíky. Ale iba také nevinné. Raz som videla také video. Mladý pár zastavila polícia, normálna prepadovka. Ruky na kapotu, nohy od seba. Vrieskali po nich, akoby boli zločinci. Vybrali chalanovi z auta čiernu igelitku, sypalo sa z nej niečo biele. Čo to je, čo to je, revali po ňom. On strčil ruku do tašky, do toho prášku a vytiahol škatuľku so zásnubným prsteňom. Jeden z policajtov odniekiaľ vytiahol ob-

rovskú kyticu ruží. Nešťastné dievča bolo v takom šoku, že sa nedokázalo od ľaku utíšiť. Koľko námahy to stálo zorganizovať takéto požiadanie o ruku a nakoniec to dopadlo tak, že dievčina istotne potrebovala niečo na upokojenie. No ďakujem pekne za takú romantiku a prekvapenie!

Takéto šoky nerobím. Leovi občas niečo schovám a potom sa bavím na tom, ako hundre, že to nevie nájsť. Alebo mu nechám na odkazovači vtipný odkaz. Také nevinné taľafatky... Už si na to zvykol a je stále ťažšie vymyslieť niečo, na čom ho naozaj nacytám. Minule sa ale nahneval. Bol v divadle a ja doma. Zavolala som mu, že mi prišiel list z jedného francúzskeho televízneho štúdia, že ma pozývajú na kasting. Môj Leo je rozvážny muž, emotívnymi prejavmi na verejnosti šetrí, ale vtedy podľa mňa aj skákal od radosti. Lebo mi to zožral.

Začal sa vypytovať, čo presne píšu v liste, a ja som už nedokázala dôveryhodne klamať. Prezradila som sa smiechom.

„Fajn, tak si sa pobavila. Spokojná?“

Bol podráždený, lebo toto je jeho citlivá téma. Veľmi si želá, aby som sa presadila v zahraničí. Podľa jeho názoru, trestuhodne sa o to nezaujímam. Vlastne – ja na to úplne kašlem. Nezaújma ma kariéra vonku. A načo?

2.

Vždy som bola veselá a nezbedná dievča. Jediná vnučka medzi celým krdľom vnukov. Moja mama mala tri sestry a dvoch bratov, každý z nich mal po dvoch synov. Keď sme sa cez prázdniny zišli u babky na dedine, to bolo voľačo! Dodnes nechápem, ako to mohla babka s dedkom vydržať. Jedenásť deciek naraz v chalupe...

Je pravda, že ráno sme vypadli z domu a až hlad nás pritiahol naspäť. Celý deň sme lietali kade-tade, objavovali dedinské zákutia, túlili sa po lúkach, vláčili z lesa hríby a maliny. Jediný problém bol, že bratranci stále so mnou bojovali. Nechceli mať babu medzi sebou. Vyháňali ma, aby som si našla nejakú dedinskú kamarátku. Lenže dosiahli pravý opak – čím viac ma odháňali, tým viac som chcela byť s nimi v partii.

Najbližší mi bol Paťo. Boli sme takmer rovesníci, len on bol o nejaký rôčik mladší. Ale baviť sa so mnou mohol iba vtedy, keď ho chalani nevideli. Keď sme boli sami, tak to bol skvelý parták, smiali sme sa spolu, rozprávali sa o všeličom. Zaujímal ho moje knižky, on rád kreslil. Niekedy, keď ho ostatní chalani nevideli, mi nakreslil obrázok. Počúval moje príbehy a inšpirovaný nimi kreslil ilustrácie. Boli to nádherné obrázky, dlho som ich opatrovala.

Boli sme naozaj zohratá dvojica. Stačilo však, aby sa na obzore zjavil niektorý bratranec, už bol zasa ako oni. Lebo mužský element je v istom veku mimoriadne silný. A on chcel byť členom svorky. Nehnevala som sa na neho, brala som to športovo. Akože máme spolu tajomstvo. Strážila som ho a nikdy som ostatným nevytárala, aký je Paťo fajn. Aj napriek tomu, že chlapci stále držali spolu a mňa odháňali, ja som sa nedala. Ich nezáujem ma vôbec neodradil. Naopak. Bola to pre mňa výzva, ako im prejsť cez rozum. Keď na povale starého dedinského domu, na obrovských kopách kukurice plánova-

li ďalšie vylomeniny, potichu som načúvala stojac na rebríku. Na miesto nového dobrodružstva som vždy prišla prvá, a keď prekvapení na mňa hľadeli, stihla som im navrhnúť, akože z vlastnej hlavy, čo oni tak dlho a zložito plánovali. Často som ich nápad ešte rozvinula, obohatila a vylomeninu okorenila. Videla som im na očiach, že sa im to páči, ale nahlas by to nepovedali ani za svet. Pochváliť babu? Krpatú? Ani omylom!

Tieto boje s bratrancami ma vlastne veľmi užitočne vycvičili do života. Vďaka nim som sa naučila, že z odmietania sa nemám zbláznit', že vlastným úsilím, bez spoliehania sa na kohokoľvek dosiahnem aj tak vždy najviac. A nemusím byť nikomu za nič vďačná. Nebála som sa mužov, celkom dobre som si naštudovala ich rôzne úskoky a metódy. Naučila som sa argumentovať a vybojovať si svoje. Detstvo s desiatimi chalanmi bolo naozaj užitočné.

Keď si tak spomínam, bola som vlastne najväčší gauner spomedzi celej partie. Keď sa niečo stalo, vždy si to odniesli bratrance, ja som bola predsa milé dievčatko, s ktorým sa chlapci nechcú hrať. Z každej nezbedy som stihla prísť domov prvá a nenápadne som sa usadila s knižkou pod veľkú hrušku. Mňa starkí ochraňovali, nikdy ma za nič netrestali.

Ja jediná z bandy som milovala knižky. Z príbehov som čerpala nápady na dobrodružstvá. Skoro všetko, o čom som sa dočítala v knihách, som chcela vyskúšať naživo. Dnes mi mráz behá po chrbte pri

spomienke na niektoré vylomeniny, čo sme povyvádzali. Lenže deti na možné nebezpečenstvo nemyslia, dôležité je, aby sa zabavili. Je neuveriteľné, že sa nikdy nikomu nič vážne nestalo.

Odratí sme boli, kolená plné chrást, nohy popálené od prhľavy, štipance od včiel a ôs sme ani nerátali. To patrilo k letu a k zážitkom. Najväčšou výzvou bolo udržať chrastu na kolene. Viete, ako sa to robí? Musíte ju vždy odlúpnuť, aby sa vytvorila nová. Nedovoľíte kolenu, aby sa zahojilo. Ako dlho sa len dá.

V babkinej kuchyni na stene visel kalendár, taký od farára, s maľovanými obrázkami svätých. Tam sme si robili tajné značky. Kto kedy spadol a odrel sa, a ako dlho si „pestoval“ chrastu.

Desať chalanov a Andrejka. Babka si chlapčenské mená nepamätala. Vždy na nich kričala hromadne, Zbojníci, poďte sem! Ak volala iba jedného, tak vždy to bol Jánošík. Mali sme doma desať Jánošíkov. Moje krstné meno ako jediné vedela. Lebo som bola sama a mala som úplne obyčajné meno. Andrea.

Teraz som Andy.

Andy Sonder.

Toto meno mám už dvadsať rokov, odkedy som sa vydala za môjho muža.

3.

Knižky som vždy milovala. Predstavovala som si, že ja som hlavný hrdina, ktorý zažíva všetko, čo je v knihe popísané. Aj keď som knihu zavrela, pred očami mi stále bežal film. Domýšľala som príbeh, ako by sa mohol inak vyvíjať, aká nová postava by mohla ešte do deja zasiahnuť. Bola som zvedavá, dychtila som po nových zážitkoch. Mala som pocit, že to, čo prežívam vo fantázii, mi dáva šancu byť